

ЗАКОН
за почвите

Глава първа
Общи положения

Чл. 1. (1) Този закон урежда обществените отношения, свързани с опазването, устойчивото ползване и трайното възстановяване на почвите като компонент на околната среда.

(2) Почвите осъществяват необходимите за живота екологични и социално-икономически функции, като среда за производство на растения, растителни продукти и друга биомаса; съхраняване, филтриране и трансформация на вещества и енергия; съществуване на присъщите ѝ живи организми; физична среда и основа за човешката дейност.

(3) Почвите са неразделна част от националното богатство като ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс и опазването им е приоритет и задължение на държавните и общинските органи, на физическите и юридическите лица.

Чл. 2. Целите на закона са:

1. предотвратяване увреждането на почвите и нарушаването на функциите им;
2. трайно запазване на многофункционалната способност на почвата;
3. възстановяване на нарушените функции на почвата чрез провеждане на дейности, които се основават на оценка на риска за околната среда и човешкото здраве.

Чл. 3. Опазването и устойчивото ползване на почвите се основават на следните принципи:

1. екосистемен и интегриран подход;
2. устойчиво ползване на почвите съобразно продуктивния им потенциал, екологичните и социално-икономическите условия;
3. интегриране на мерките за опазване на почвите в програмите за управление на другите компоненти на околната среда;
4. приоритет на превантивния контрол за предотвратяване или ограничаване увреждането на почвите и техните функции;
5. прилагане на добри практики при различните системи на ползване на почвите;
6. информираност на обществеността за екологичните и икономическите ползи от опазването на почвите от увреждане и мерките за опазването им.

Глава втора

Органи на управление по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите

Чл. 4. (1) Държавната политика по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на национално ниво се осъществява от министъра на околната среда и водите, министъра на земеделието и горите, министъра на здравеопазването и министъра на регионалното развитие и благоустройството.

(2) Политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на местно ниво се осъществява от кмета на съответната община.

(3) Органите за управление на дейностите по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите осигуряват участие на обществеността при вземане на решения и разработването на стратегии, програми и планове за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Чл. 5. (1) Министърът на околната среда и водите:

1. разработва Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите по реда на глава пета;

2. координира дейността на органите по чл. 4 и другите организации по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите;

3. възлага научни и приложни проучвания като основа за вземане на управленски решения и разработване на нормативни актове на национално ниво;

4. участва в разработването и дава становища по проекти на нормативни актове и привличане на обществеността в процеса на вземане на решения по въпросите на опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите;

5. осъществява цялостен контрол по спазването на този закон;

6. организира и ръководи мониторинга на земите и почвите като част от Националната система за мониторинг на околната среда;

7. осъществява превантивния контрол по чл. 30.

(2) Министърът на околната среда и водите се подпомага в дейността си от Консултативен съвет по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

(3) Съставът на Консултативния съвет по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите се определя със заповед на министъра на околната среда и водите, като в него се включват представители на органите по чл. 4, на други заинтересувани министерства и ведомства, на научни и академични институти и неправителствени екологични организации.

(4) Дейността на Консултативния съвет по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите се урежда с правилник, утвърден от министъра на околната среда и водите.

Чл. 6. Директорите на регионалните инспекции по околната среда и водите (РИОСВ):

1. осигуряват провеждането на регионално ниво на държавната политика по чл. 4, ал. 1;

2. участват в провеждането на мониторинг на земите и почвите по чл. 24 на регионално ниво с обхват и съдържание, утвърдени със заповед на министъра на околната среда и водите;

3. извършват оценка на замърсяването на почвите на територията на РИОСВ съгласно Наредба № 3 за норми относно допустимо съдържание на вредни вещества в почвата (ДВ, бр. 36 от 1979 г.);

4. осъществяват превантивния контрол по чл. 30 на територията на РИОСВ;

5. осъществяват контрол за провеждането на собствен мониторинг по чл. 27;

6. контролират изпълнението на предписанията, дадени на физическите и/или юридическите лица, при осъществяване на превантивния и текущия контрол;

7. осъществяват контрол върху технологиите за обработка на почвите във връзка с чл. 14, т. 3;

8. осъществяват контрол по чл. 16 за опазване на хумусния пласт;

9. правят предложения за включване в регистъра по чл. 18, ал. 3 на увредените площи и участват в тяхната инвентаризация;

10. подпомагат процеса на разработване и отчитане изпълнението на Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите по чл. 21;

11. осигуряват участието на представители от РИОСВ в комисиите за промяна предназначението на земята съгласно чл. 17, ал. 4 от Закона за опазване на земеделските земи;

12. осигуряват участието на представители на РИОСВ в комисиите за рекултивация на нарушени терени съгласно чл. 19, ал. 3 и 4 от Правилника за прилагане на Закона за опазване на земеделските земи, приет с Постановление № 240 на Министерския съвет от 1996 г. (обн., ДВ, бр. 84 от 1996 г.; изм. и доп., бр. 100 от 1997 г., бр. 14, 48 и 63 от 2000 г., бр. 41 и 66 от 2001 г., бр. 31 от 2003 г. и бр. 41 от 2004 г.);

13. осигуряват участието на представители от РИОСВ в общинските и областните експертни съвети по устройство на територията и във връзка с чл. 14, т. 1 и 2;

14. осигуряват участието на представители от РИОСВ в техническите съвети при регионалните управления по горите за приемане на решения относно лесоустройствените проекти, планове и програми и във връзка с чл. 14, т. 4.

Чл. 7. (1) В плановете за управление на защитени територии и защитени зони се предвиждат мерки за опазване и устойчиво ползване на почвите.

(2) При необходимост в плановете по ал. 1 се предвиждат и мерки за възстановяване на почвите.

Чл. 8. Министерът на земеделието и горите организира опазването, устойчивото ползване и възстановяване на почвите съгласно Закона за опазване на земеделските земи, Закона за горите и Закона за защита на растенията.

Чл. 9. Министерът на здравеопазването:

1. възлага на определено от него длъжностно лице да извършва оценка на здравния риск и да предлага мерки за ограничаване на вредното въздействие върху здравето на хората от увредени почви;

2. съгласува нормативните актове, определящи съдържанието на вредни вещества в почвите;

3. възлага на директорите на регионалните инспекции по опазване и контрол на общественото здраве да извършват проучване и/или мониторинг на съдържанието на вредни вещества при замърсяване на почвата.

Чл. 10. Министърът на регионалното развитие и благоустройството организира мониторинга и геозащитата на свлачищните райони, както и мерките за ограничаване на ерозионните и абразионните процеси по реда на глава четвърта, раздел седми от Закона за устройство на територията.

Чл. 11. (1) Държавната политика по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите се подпомага от областните управители на територията на областта.

(2) Областните управители организират разработването и изпълнението на програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите като част от областните програми за развитие и осъществяват взаимодействие с органите на местното самоуправление и местната администрация.

Чл. 12. (1) Кметовете на общини изпълняват програмите по чл. 22 и предприемат мерки за опазване на почвите в границите на съответната община.

(2) Кметовете на общини могат да правят предложения за включване на увредени площи на територията на общината в регистъра по чл. 18, ал. 3.

(3) Кметовете на общини осъществяват контрол върху спазването на забраните по чл. 14, т. 10 и 11.

Глава трета **Опазване и устойчиво ползване на почвите**

Чл. 13. (1) Факторите, които могат да увредят почвите са:

1. естествени – климат, релеф, високи подземни води, почвообразуваща скала и др.;
2. антропогенни.

(2) Процесите, увреждащи почвата, са: ерозия, кисляване, замърсяване, засоляване, повърхностно преовлажняване и заблатяване, уплътняване, запечатване, механично разрушаване на почвите, намаляване на почвеното органично вещество, загуба на почвено биологично разнообразие, наводнения и свлачища и опустиняване.

Чл. 14. Забранява се:

1. унищожаването на изградени протиерозионни съоръжения, както и на хидромелиоративни съоръжения в случаите, когато това води до увреждане на почвите;
2. унищожаването на изградени противосвлачищни и укрепителни съоръжения;
3. прилагането на технологии за обработка на почвите, които водят до ерозия, уплътняване и нарушаване структурата на почвата;
4. унищожаването или нарушаването целостта на защитни горски пояси;

5. напояването със замърсени води, които съдържат вредни вещества над допустимите норми;

6. внасянето в почвите на утайки от пречиствателни станции за отпадъчни води от населени места и други пречиствателни станции, третиращи отпадъчни води със състав, сходен със състава на битовите води, септични ями и други подобни съоръжения, както и на утайки от промишлени източници, когато те не отговарят на изискванията, определени в Наредбата за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистване на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието, приета с Постановление № 339 на Министерския съвет от 2004 г. (ДВ, бр. 112 от 2004 г.);

7. внасянето в почвите на торове, компост и други подобрители, на биологично активни вещества и хранителни субстрати, които не отговарят на условията, определени в Закона за защита на растенията;

8. употребата на продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Наредбата за разрешаване на продукти за растителна защита, приета с Постановление № 213 на Министерския съвет от 2002 г. (обн., ДВ, бр. 93 от 2002 г.; изм. и доп., бр. 114 от 2003 г. и бр. 116 от 2004 г.);

9. производствените дейности, водещи до засоляване, киселяване, заблацияване и замърсяване на почвата с вредни вещества;

10. изоставянето, нерегламентираното изхвърляне и изгаряне или друга форма на неконтролирано обезвреждане на отпадъци върху почвена повърхност, включително на селскостопански отпадъци извън обхвата на Закона за управление на отпадъците;

11. изгарянето на стърнища и други растителни остатъци върху почвената повърхност.

Чл. 15. (1) Степента на замърсяване на почвите се определя чрез норми за допустимо съдържание на вредни вещества в почвата по реда на Наредба № 3 за норми относно допустимо съдържание на вредни вещества в почвата.

(2) Нормите за допустими съдържания на вредни вещества в почви по ал. 1 са определени в три нива:

1. предохранителни концентрации;
2. пределно допустими концентрации;
3. интервенционни концентрации.

Чл. 16. (1) Хумусният пласт се поставя под специална защита, като се забранява:

1. унищожаването или замърсяването на хумусния пласт;
2. директното разстилане на хумусен пласт върху засолени, замърсени и токсични пластове;
3. съхраняването на хумусен пласт над 15 години;
4. съхраняването на хумусен пласт в депа с височина над 10 м.

(2) Използването на хумусния пласт се определя по реда на Наредба № 26 от 1996 г. за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт (обн., ДВ, бр. 89 от 1996 г.; изм. и доп., бр. 30 от 2002 г.).

(3) Обменът на информация между органите по чл. 4 относно използване на хумусния пласт за възстановяването на функциите на почвата по реда на глава четвърта се определя с наредбата по чл. 18, ал. 4.

Глава четвърта

Възстановяване функциите на почвата

Чл. 17. Възстановяването на функциите на ерозирани, кисели, замърсени, засоленни, повърхностно преовлажнени, заблатени, уплътнени, биологично деградирани и други почви цели:

1. предотвратяване на риска за околната среда и човешкото здраве;
2. опазване на другите компоненти на околната среда и на биологичното разнообразие;
3. повишаване на почвеното плодородие при земеделско и горскостопанско ползване.

Чл. 18. (1) За инвентаризация и възстановяване на площи с нарушени почвени функции се прилага процедура, която включва:

1. предварителни проучвания и изследвания;
2. детайлни проучвания, включително оценка на риска за околната среда и човешкото здраве;
3. изготвяне и изпълнение на проекти за възстановяване на площи с увредени почвени функции;
4. мониторинг и поддържане на площите с възстановени почвени функции.

(2) В случаите на киселяване и засоляване на почвите се прилага процедурата по ал. 1 с изключение на детайлните проучвания и оценката на риска по т. 2 на ал. 1.

(3) В Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) се създава и поддържа Регистър на увредените почви, съдържащ информация за местоположението, източника на замърсяване, вида и площта на замърсяването, оценката на риска и изразходваните средства за проучване и възстановяване.

(4) Инвентаризацията и проучванията на площите с увредени почви, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на извършените възстановителни мероприятия се извършват съгласно наредба, приета от Министерския съвет.

Чл. 19. (1) Възстановяването на увредените почви се извършва от и за сметка на собственика или ползвателя.

(2) Когато се установи причинителя на увреждането, той възстановява изразходваните по ал. 1 средства на собственика или ползвателя, който има право на иск срещу причинителя.

Чл. 20. (1) Нарушените терени подлежат на рекултивация по реда на Закона за опазване на земеделските земи, Закона за горите и Закона за подземните богатства.

(2) При съгласуване на проектите за рекултивация с министъра на околната среда и водите по реда на ал. 1 към тях се прилага писмено становище на съответната РИОСВ.

(3) За съгласуване на проектите за рекултивация се внася такса съгласно Тарифа за таксите, които се събират в системата на Министерството на околната среда и водите, приета с Постановление № 253 на Министерския съвет от 2004 г. (обн., ДВ, бр. 86 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 22 от 2006 г.)

Глава пета
Национални и общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите

Чл. 21. (1) Министерът на околната среда и водите разработва Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите и я внася за приемане в Министерския съвет.

(2) Програмата по ал. 1 подлежи на екологична оценка по реда на Закона за опазване на околната среда.

(3) Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвата се разработва за 10-годишен период и съдържа:

1. анализ на състоянието на почвите и тенденциите, на факторите, които им въздействат, на основните отрасли, увреждащи почвите, на междусекторните инструменти за осъществяване на политиката, свързана с почвите;

2. оценка на анализа по т. 1 във връзка с възможностите и ограниченията в международен и вътрешен план;

3. цели и приоритети по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите;

4. средства за постигане на целите;

5. петгодишен план за действие с конкретни институционални, организационни и инвестиционни мерки, срокове, отговорни институции, необходими ресурси и източници на финансиране;

6. схема за организация, наблюдение и отчитане изпълнението на плана за действие, оценка на резултатите и предприемане на коригиращи действия при необходимост.

(4) Основните критерии при определяне на приоритетите в Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвата са:

1. устойчиво ползване на почвата като природен ресурс;

2. опазване и повишаване на почвеното плодородие;

3. намаляване на вредните последствия върху почвите, предизвикани от природни процеси и явления и антропогенната дейност, водещи до ерозия, киселиняване, замърсяване, засоляване, повърхностно преовлажняване и заблацияване, уплътняване, запечатване, механично разрушаване на почвите, намаляване на почвеното органично вещество, загуба на почвено биологично разнообразие, наводнения, свлачища и опустиняване;

4. предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве и опазване на другите компоненти на околната среда;

5. предотвратяване и намаляване на риска за биологичното разнообразие;

6. спазване принципите на устойчивото развитие, включително принципите на биологичното земеделие;

7. възстановяване на почви с увредени почвени функции;

8. задължения, поети от държавата по международни актове, касаещи почвите.

Чл. 22. (1) Кметовете на общините разработват програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за съответната община в съответствие с Националната програма по чл. 21, ал. 1 за период не по-кратък от 3 години.

(2) При разработването на програмите по ал. 1 кметът на общината осигурява достъп на обществеността до проекта на програмата и участие при обсъждането му.

(3) Програмите по ал. 1 са неразделна част от общинските програми за опазване на околната среда и се разработват, приемат и отчитат по реда на Закона за опазване на околната среда.

Глава шеста

Мониторинг на земите и почвите, Национална информационна система за почвени ресурси и собствен мониторинг

Чл. 23. (1) Мониторингът на земите и почвите като част от Националната система за мониторинг на околната среда представлява комплекс от специфични дейности, които осигуряват информация за оценки и прогнози за състоянието на почвите.

(2) Мониторингът на земите и почвите има за цел анализ и оценка на актуалното състояние на качеството на почвата, своевременно идентифициране на негативните процеси и прогнозиране на тяхното развитие.

Чл. 24. (1) Мониторингът на земите и почвите включва:

1. мрежи за мониторинг на почвите, които се състоят от пунктове и полигони;
2. системи за вземане и изпитване на почвени проби, оценка и анализ на получените данни от мрежите по т. 1;
3. информационна система;
4. системи за ранно предупреждение.

(2) Редът за създаване и поддържане на мониторинга на земите и почвите по ал. 1 се определя с наредба на министъра на околната среда и водите.

Чл. 25. Изпълнителната агенция по околна среда изготвя годишен доклад за състоянието на почвите като част от Националния доклад за състоянието на околната среда.

Чл. 26. (1) Националната информационна система за почвените ресурси служи за целите на осъществяване на политиката за устойчиво ползване на почвите, като:

1. организира и осъществява инвентаризация на почвените ресурси на страната;
2. осигурява данни за състоянието на почвената покривка, използвайки наземни и дистанционни методи, с цел съставяне на карти, базирани на географска информационна система;
3. осигурява информация за устойчиво ползване на почвата;
4. осигурява данни за основните характеристики и свойства;
5. съдържа данни за пространственото разпределение и продуктивния потенциал на почвените ресурси на базата на единна систематика на почвите за земеделско и горскостопанско ползване;
6. съдържа данни и оценки за задължителни ограничения при ползването на почвите.

(2) Изпълнителната агенция по почвени ресурси към министъра на земеделието и горите осъществява организирането, актуализирането и съхраняването на информацията по ал. 1.

(3) Министърът на земеделието и горите утвърждава условията и реда за изграждане и поддържане на Националната информационна система за почвени ресурси.

Чл. 27. (1) Операторите на производствени инсталации и съоръжения съгласно приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда провеждат собствен мониторинг на земите и почвите в границите на площадките, на които са разположени инсталациите и съоръженията, при условията и по реда, определени в комплексното разрешително.

(2) Възложителите на инвестиционни предложения, за които се извършва оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) по реда на Закона за опазване на околната среда и за които не се издава комплексно разрешително по смисъла на ал. 1, провеждат собствен мониторинг на земите и почвите в границите на площадките, на които се осъществяват предложенията.

(3) Условията и редът за мониторинг по ал. 1 се съгласуват от РИОСВ и ИАОС в рамките на процедурата по издаване на комплексно разрешително.

(4) За провеждането на мониторинга по ал. 2 възложителите разработват план за собствен мониторинг въз основа на условията в решенията по ОВОС, който се съгласува от РИОСВ и ИАОС в рамките на процедурата по ОВОС.

(5) При съгласуването по ал. 3 и 4 органите определят информацията, която лицата, провеждащи собствен мониторинг, са длъжни да предоставят за включване в Националната система за мониторинг на земите и почвите, както и реда и начина за предоставянето ѝ.

(6) Лицата по ал. 1 и 2 съхраняват информацията за направените измервания за период от 6 години.

Чл. 28. Данните от наблюденията и оценките, получени в резултат на дейността на Националната система за мониторинг на земите и почвите, както и от собствения мониторинг са основа за осъществяване на контрол и служат за обмен на информация с информационната система по чл. 26, ал. 1.

Глава седма

Контрол върху дейностите по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите

Чл. 29. (1) Контролът върху състоянието на почвите и факторите, които им въздействат, се осъществява от министъра на околната среда и водите или оправомощени от него длъжностни лица.

(2) Контролът се извършва при условията и по реда на този закон и глава девета от Закона за опазване на околната среда.

Чл. 30. Превантивният контрол за опазване на почвите се осъществява и чрез:

1. екологичната оценка при одобряването на планове и програми;
2. оценка на въздействието върху околната среда като условие в развитието на инвестиционния процес;
3. издаване на комплексни и други разрешителни, предвидени в Закона за опазване на околната среда;
4. планове за управление на защитени територии, обявени при условията и по реда на Закона за защитените територии, и на защитени зони, обявени при условията и по реда на Закона за биологичното разнообразие;
5. препоръчителни и ограничителни режими на ползване;
6. забрана на дейностите по чл. 14.

Чл. 31. Текущ и последващ контрол се извършва върху:

1. факторите, които увреждат почвите и нарушават техните функции;
2. изпълнението на предписанията, дадени от контролните органи;
3. изпълнението на планове и програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите;
4. изпълнението на мерките, предвидени в становищата по екологични оценки, решенията по оценка на въздействието върху околната среда, издадените разрешителни, както и върху изпълнението на инвестиционните проекти.

Глава осма

Принудителни административни мерки и административнонаказателна отговорност

Чл. 32. (1) Министърът на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице налага принудителни административни мерки, с които спира временно производствени, инвестиционни и други дейности, създаващи условия за увреждане или увреждащи почвите, до отпадането на тези условия или до прекратяване на увреждането.

(2) При установяване на нарушения на закона директорите на РИОСВ или оправомощени от тях длъжностни лица дават задължителни предписания и определят срок за отстраняване на последиците.

(3) Мерките по ал. 1 и 2 се налагат с мотивирана заповед, която се съобщава на заинтересуваното лице и може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(4) Подадената жалба не спира изпълнението на приложената административна мярка.

Чл. 33. (1) Наказва се с глоба или с имуществена санкция в размер от 500 до 2000 лв. физическо лице, съответно едноличен търговец или юридическо лице, което:

1. извършва дейност, водеща до увреждане на почвите, или след причинено от него увреждане не възстанови състоянието, предхождащо увреждането;
2. не спазва забраните по чл. 14, т. 1 - 9 и чл. 16, ал. 1;
3. не осигури достъп и не окаже съдействие на органите по чл. 29, ал. 1 и 2 за всички обекти и територии за извършване на проверка, за измерване или за вземане

на проби и за предоставяне своевременно на документи, изисквани във връзка с контрола;

4. е инвеститор, който изпълнява проекти по чл. 20 и не спазва определените в проектите изисквания и предписания.

(2) Наказва се с глоба или с имуществена санкция в размер от 2000 до 5000 лв. физическо лице, съответно едноличен търговец или юридическо лице, което е:

1. собственик и/или оператор на петролопроводни, газопроводни и продуктопроводни съоръжения, депа за отпадъци, включително хвостохранилища, сгуроотвали и други, както и на съоръжения за съхраняване на отпадъци и/или опасни химични вещества и препарати, както и на други съоръжения, които ги организират и експлоатират по начин, който води до увреждане на почвите;

2. собственик или ползвател на подземни, наземни и надземни мрежи, системи и съоръжения от водоснабдителни, канализационни, хидротехнически, хидромелиоративни, електроснабдителни, петролопроводни, газопроводни и други технически инфраструктури, които не ги поддържат в техническа изправност и увреждат почвите.

(3) Наказва се с глоба или имуществена санкция в размер от 250 до 1000 лв. физическо лице, съответно едноличен търговец или юридическо лице, което наруши забраните по чл. 14, т. 10 и 11.

(4) При повторно нарушение глобата, съответно имуществената санкция по ал. 1, 2 и 3, е в двоен размер.

Чл. 34. При неспазване на ограниченията по чл. 14, т. 5 и 9 на едноличните търговци и юридическите лица се налагат санкции, определени съгласно Наредбата за реда за определяне и налагане на санкции при увреждане или замърсяване на околната среда над допустимите норми, приета с Постановление № 169 на Министерския съвет от 2003 г. (ДВ, бр. 69 от 2003 г.).

Чл. 35. Актовете за установяване на административните нарушения по този закон се съставят от длъжностни лица, определени от министъра на околната среда и водите и от кметовете на общини в случаите по чл. 33, ал. 3.

Чл. 36. Наказателните постановления по закона се издават от министъра на околната среда и водите, кметовете на общини в случаите по чл. 33, ал. 3 или от оправомощени от тях длъжностни лица.

Чл. 37. Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на закона:

1. “Земя” е физическо тяло, включващо не само почвата като такава, но и определена част от земната повърхност с нейното положение в географското пространство, нейния социално-икономически потенциал, с пространствени размери, определени като площ.

2. "Почва" е горният пласт от земната кора, доколкото тя е носител на почвени функции, включително течните съставни части (почвен разтвор) и газообразните съставни части (почвен въздух), без подземните води, руслата на реките и дъната на водните басейни.

3. "Функциите на почвата" са екологични и социално-икономически и са основа за живот и жизнено пространство за хората, животните, растенията и почвените организми и съставна част на природния баланс, особено с неговите кръговрати на води и хранителни вещества.

4. "Хумусен пласт" е слой от един или повече почвени хоризонти със съдържание на хумус, равно или по-голямо от 1 на сто (или със съдържание на органичен въглерод, равно или по-голямо от 0,6 на сто), определен в средна проба на всеки 10 см в дълбочина.

5. "Устойчивото ползване на почвата" е такова ползване, което отговаря на нуждите на настоящето, без да ограничава и нарушава способността и възможността на бъдещите поколения да посрещнат своите собствени потребности.

6. "Увреждане на почвата" е процес на настъпване на неблагоприятни промени в строежа и физико-химичните ѝ свойства, водещи до нарушаване на основните ѝ функции.

7. "Увредени почви" са тези почви, които са ерозирали, вкислени, замърсени, засолени, повърхностно преовлажнени и заблатени, уплътнени, запечатани, механично разрушени, с намалено почвено органично вещество, със загуба на почвено биологично разнообразие, наводнени, опустинени.

8. "Ерозия на почвата" е физично явление, свързано с отделяне и пренасяне на почвени частици чрез вятър, дъждовни и поливни води, при протичане на естествени и/или антропогенни процеси.

9. "Вкисляване" е естествено протичащ процес, чиято интензивност зависи и от антропогенни фактори. Характеризира се с понижаване на рН на почвите, поява на алуминиева и/или манганова фитотоксичност, обедняване на почвата с бази, молибденов дефицит, потисната микробиологична активност и киселинна деструкция на глинестите материали.

10. "Замърсяване на почвата" е процес на натрупване на вредни вещества в почвата от естествен и/или антропогенен източник, чието поведение и концентрации причиняват нарушаване на техните функции, независимо дали се превишават действащите в страната норми.

11. "Засоляване" е процес, при който се увеличава съдържанието на водноразтворимите соли и/или обменен натрий в почвите, в количества, влияещи негативно на техните свойства, съответно на продуктивния им потенциал.

12. "Повърхностно преовлажняване" е процес на насищане и задържане на гравитационна вода в повърхностния хоризонт на почвата в условията на обилни продължителни валежи вследствие на слаб вертикален дренаж.

13. "Заблацияване" е процес, при който почвата попада в условията на постоянно преовлажняване вследствие на слаб вертикален дренаж или близки подземни води.

14. “Уплътняване на почвата” е физически процес на деградация, провокиран от човешката дейност, в т. ч. ползване на едрогабаритна техника в селскостопанското производство, водещ до намаляване на порьозността на почвата при определена влажност на почвата.

15. “Запечатване” (почвено изолиране) е покриване на почвената повърхност с пропусклив или непропусклив материал в резултат на застрояване и/или изграждане на инфраструктура.

16. “Почвено органично вещество” е сложна система от хумусни вещества, белтъци, аминокиселини, въглеродороди, мастни киселини, восъци, смоли, лигнин и др.

17. “Опустиняване” е деградация на земята в сухите, полусухите и малко влажните зони в резултат на въздействието на различни фактори, включително изменение на климата и дейността на човека.

18. “Интегриран подход” е съобразяване и включване на политиката за опазване на почвите в процеса на разработване, прилагане и контрол на политиките в други области, като транспорт, енергетика, промишленост, селско стопанство и др.

19. “Екосистемен подход” е отчитане на екологичните изисквания на компонентите на дадена екосистема във взаимовръзка и развитие.

20. “Мониторинг на почвата” е събирането, оценката и обобщаването на информацията за почвата чрез периодично наблюдение на определени качествени и количествени показатели, характеризиращи нейното състояние и изменение в резултат на въздействието на природни и антропогенни фактори.

21. “Плодородие на почвата” е способността на почвата да създава условия за развитие на растенията, както и да ги снабдява през целия вегетационен период с необходимите количества усвоими хранителни вещества и вода.

22. “Предохранителна концентрация” е съдържание на вредно вещество в почвата в мг/кг, превишаването на което не води до нарушаване на почвените функции и до опасност за околната среда и човешкото здраве.

23. “Пределно допустимата концентрация” е съдържание на вредно вещество в почвата в мг/кг, превишаването на което при определени условия води до нарушаване и увреждане на почвените функции и до опасност за околната среда и човешкото здраве.

24. “Интервенционна концентрация” е съдържание на вредно вещество в почвата в мг/кг, превишаването на което води до нарушаване на почвените функции и до опасност за околната среда и човешкото здраве.

25. “Антропогенни фактори” са фактори, които могат да причинят увреждане на почвата в резултат на човешката дейност, включително при добив на ресурси и материали, промишлено производство, земеделско производство, комуникации и транспорт, комунално стопанство, туризъм и други дейности.

26. “Рекултивация” е комплекс от технически и биологически дейности, с които се възстановява първоначалното ползване на земята, а когато това е невъзможно, се създава друг вид ползване или се оформя подходящ ландшафт.

27. “Селскостопански отпадъци извън обхвата на Закона за управление на отпадъците” са животински фекалии (твърд и течен торов отпад), трупове на животни и други неопасни вещества, използвани или получени от дейности в селското стопанство.

28. “Повторно” е нарушението, извършено в едногодишен срок от влизането в сила на наказателното постановление, с което на лицето е било наложено наказание за същото по вид нарушение.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Този закон отменя Закона за опазване на почвата от замърсяване (обн., ДВ, бр. 84 от 1963 г.; изм. и доп., бр. 26 от 1968 г., бр. 29 от 1969 г., бр. 95 от 1975 г., бр. 3 от 1977 г., бр. 1 от 1978 г., бр. 26 от 1988 г., бр. 86 от 1991 г., бр. 100 от 1992 г., бр. 45 от 1996 г., бр. 85 от 1997 г., бр. 11 от 1998 г. и бр. 67, 112 и 113 от 1999 г.).

§ 3. В Закона за опазване на околната среда (обн., ДВ, бр. 91 от 2002 г.; попр., бр. 98 от 2002 г.; изм. и доп., бр. 86 от 2003 г., бр. 70 от 2004 г., бр. 74, 77, 88 и 105 от 2005 г. и бр. 30 от 2006 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. Член. 44а се отменя.

2. В чл. 146, ал. 1 след думите “Закона за защита от шума в околната среда” се поставя запетая и се добавя ”Закона за почвите”.

§ 4. Подзаконовите нормативни актове по прилагането на закона се издават в срок до една година от влизането му в сила.

Законът е приет от XL Народно събрание на 2006 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:**

(Георги Пирински)

М О Т И В И

към проекта на Закон за почвите

Проектът на Закона за почвите е разработен на основание чл. 44б от Закона за опазване на околната среда и неговата основна роля се изразява в това да бъде рамков закон в областта на опазване на почвите.

Приемането на Закона за почвите се налага, тъй като действащият в момента Закон за опазване на почвата от замърсяване не отговаря на съвременните изисквания за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвата. Законът за опазване на почвата от замърсяване е част от Закона за опазване на въздуха, водите и почвата от замърсяване от 1963 г., останала след разработването на специалните Закон за водите и Закон за чистотата на атмосферния въздух.

Към настоящия момент редица нормативни актове в областта на опазването и ползването на компонентите на околната среда съдържат разпоредби, които уреждат частично въпросите, свързани с опазването, устойчивото ползване и възстановяването на почвите. Такива са Законът за опазване на околната среда, Законът за опазване на земеделските земи, Законът за горите, Законът за защита на растенията, Законът за подземните богатства, Законът за управление на отпадъците и Законът за устройство на територията.

Опазването и възстановяването на земите и почвите частично се урежда от Закона за опазване на земеделските земи (ЗОЗЗ). Съгласно чл. 1 от ЗОЗЗ в закона се уреждат опазването от увреждане, възстановяването и подобряването на плодородието на земеделските земи и се определят условията и редът за промяна на тяхното предназначение.

Законът за защита на растенията въвежда изискванията към продукти за растителна защита и индиректно опазва околната среда и здравето на хората и животните.

Законът за подземните богатства определя задълженията на лицата - титуляри на разрешение за търсене и/или проучване или концесионери, за опазване на земните недра и рационалното използване на подземните богатства, като те съгласуват с Министерството на околната среда и водите (МОСВ) проектите за рекултивация на нарушените терени и проектите за консервация и ликвидация на обектите след експлоатацията им.

Законът за управление на отпадъците и приетата въз основа на него Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието също уреждат частично опазването на почвите, тъй като касаят опазването на земеделските земи.

Законът за устройство на територията (ЗУТ) обвързва изработването на устройствени схеми и планове за териториите с данни за почвената покривка. Законът не дава легално определение за почвена покривка и не регламентира нейното управление и контрола върху опазването и устойчивото ѝ ползване. Законът за устройство на територията касае единствено опазването на хумусния слой, който се отнема преди строителство.

В националното законодателство липсва рамков закон, който да регулира обществените отношения, свързани с опазването, устойчивото ползване и възстановяването на почвите в различните видове територии - урбанизирани

територии (населени места и селищни образувания), земеделски територии, горски територии, защитени територии и нарушени територии за възстановяване. Липсва определен със закон държавен орган за управление и контрол на опазването, устойчивото ползване и възстановяването на почвите, както следва да бъде министърът на околната среда и водите. Липсва и дългосрочна държавна политика, която да отчита, че почвата е ограничен и незаменим ресурс за поддържане живота на човека, на животни и растения и практически невъзстановим природен ресурс, който трябва да се съхрани за бъдещите поколения.

Проектът на закон за почвите отразява съвременната европейска политика и тенденции, заложи в Тематична стратегия на Европейската комисия за опазване на почвите, и ще запълни празнотите в националното законодателство по опазване на почвите като компонент на околната среда.

Законопроектът е структуриран в осем глави, както следва:

Глава първа съдържа общите и принципните положения, въз основа на които е изграден законът. В нея са регламентирани основните цели на закона и основните принципи при опазването, устойчивото ползване и възстановяването на почвите.

В глава втора са определени основните органи, които са компетентни по управление на опазването, устойчивото ползване и възстановяването на почвите.

Глава трета урежда основните фактори и идентифицираните в Тематична стратегия на Европейската комисия за опазване на почвите процеси, които увреждат почвите или представляват заплаха за увреждането им: ерозия, киселиняване, замърсяване, засоляване, повърхностно преовлажняване и заблацияване, уплътняване, запечатване, механично разрушаване на почвите, намаляване на почвеното органично вещество, загуба на почвено биологично разнообразие, наводнения и свлачища, опустиняване.

Введени са редица ограничения и забрани на дейности, увреждащи почвите, като се осигурява опазването, устойчивото ползване и възстановяването на функциите на почвите.

В глава четвърта са предвидени процедури, които да гарантират инвентаризация и възстановяване на почви с нарушени почвени функции, като се предвижда създаване на регистър на увредените почви и прилагане на принципа "замърсителят плаща".

В глави пета и шеста са определени правомощията на компетентните органи при разработването на национални и общински програми (министъра на околната среда и водите и кметовете на общини) и при осъществяването на мониторинга на земите и почвите (Министерството на околната среда и водите и Министерството на земеделието и горите), както и условията за провеждане на собствен мониторинг от оператори на инсталации и съоръжения. Предвиждат се гаранции за участие на обществеността при разработването на програмите.

В глава седма са определени органите на контрол върху дейностите по опазването, устойчивото ползване и възстановяването на функциите на почвите.

В глава осма са уредени принудителни административни мерки, с които се спират временно производствени, инвестиционни и други дейности, създаващи условия за увреждане или увреждащи почвите, до отпадането на тези условия или до прекратяване на увреждането. Предвидени са и административни наказания за нарушаване на определени разпоредби на закона.

В Допълнителните разпоредби са дадени легални определения на използваните в закона понятия. Преходните и заключителните разпоредби уреждат отменянето на Закона за опазване на почвата от замърсяване и предвиждат подзаконовите нормативни актове по прилагането на закона да се издадат в срок до една година от влизането му в сила.

Приемането на проекта на Закон за почвите ще доведе до създаването на специален закон в областта на опазване на почвите по отношение на ЗООС и общ (рамков) по отношение на изброените по-горе закони, който ще обединява и препраща към действащите в момента нормативни актове и ще дефинира отговорностите на съответните ведомства и контрола по изпълнението му.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Сергей Станишев)